गोविन्दबहादुर मल्ल 'गोठाले'का कथाका सामाजिक पक्षको विश्लेषण र मूल्याङ्कन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत
स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
विमल आचार्य
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर
वि.सं. २०६३

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

नेपाली केन्द्रीय विभागमा प्रस्तुत **गोविन्दबहादुर मल्ल गोठालेका कथाका सामाजिक पक्षको विश्लेषण र मूल्याङ्कन**लाई स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

निर्देशक समिति

१.	विभागाध्यक्ष	प्रा. घनश्याम उपाध्याय कँडेल
२.	शोध-निर्देशक	सहप्रा. भिक्टर प्रधान
३.	बाह्य परीक्षक	प्रा. मोहनराज शर्मा

मिति : २०६३।१०।

निर्देशकको सिफारिस

गोविन्दबहादुर मल्ल 'गोठाले'का कथाका सामाजिक पक्षको विश्लेषण र मूल्याङ्कन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र को यथोचित मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

शोध-निर्देशक
सहप्रा. भिक्टर प्रधान
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

मिति : २०६३।   ।

मेरो भनाइ

स्नातकोत्तर तह पूरा गर्नै पर्छ भन्ने लक्ष्य सानैदेखि लिएको थिएँ । अध्ययन आफैमा गाह्रो वा कठिन कार्य हो । पढ्नाको महत्त्व पढाइको तह पूरा गरेपछि मात्र थाहा हुँदोरहेछ । बुझ्नाको कुरा परै रहोस् । त्यसमा पनि दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्ने जस्तो विषय चानचुने कुरा रहेनछ । विभिन्न कठिनाइको बाबजुद पनि प्रस्तुत शोधपत्र तयार गरी नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष मूल्याङ्कनका लागि पेस गर्न पाउँदा आफूले भारी बिसाएको महसुस गरेको छु ।

मैले यो शोधपत्र मेरा आदरणीय गुरु सहप्रा. भिक्टर प्रधानको कुशल निर्देशनमा सम्पन्न गरेको हुनाले आफ्नो उहाँको सुयोग्य निर्देशनप्रति म कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मलाई यस धर्तीमा टेकाएर हुर्काउने बढाउनेदेखि लिएर पढाइ-लेखाइको विशेष महत्त्व बुझ्दै आफूले दुःख पाएर पनि यो अवस्थासम्म पुऱ्याउनु हुने मेरा पूजनीय बुबा-आमाका पाउमा शिर झुकाएर श्रद्धा एवम् सम्मान समर्पण गर्न चाहन्छु । त्यसैगरी प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष रुपमा मेरो अध्ययनमा सघाउ पुऱ्याइदिने आदरणीय दाजु कमल आचार्य, भाइ निर्मल आचार्य, भान्जा प्रदीप पौडेललगायत मेरा सम्पूर्ण आफन्त परिवारजन पनि धन्यवादका पात्र छन् ।

त्यसैगरी शोधपत्रको रुपरेखा तयार गर्ने क्रममा गोठालेसम्बन्धी विभिन्न सामाग्रीहरू उपलब्ध गराइदिने मेरा सहपाठी मित्रहरू सुमन्तराज न्यौपाने (कान्छो, प्रथम श्रेणीमा प्रथम), जगदीश गैरे(प्रथम श्रेणीमा द्वितीय), मुकुन्द काफ्ले र अन्य सहयोगी साथीहरूप्रति हृदयदेखि आभार व्यक्त गर्दछु । त्यस्तै शोधपत्र टङ्कन गर्ने क्रममा प्राविधिक कठिनाइहरूमा कत्ति पनि झन्झटको अनुभव नगरी अफ्नो अमूल्य समय प्रदान गर्दै शोधपत्र टाइप गरिदिने अर्थशास्त्र केन्दीय विभाग कीर्तिपुरमा अध्ययनरत प्रिय भाइ दीपक आचार्य र एभरेस्ट कलेज सामाखुसीका सिस्टम व्यवस्थापक गणेश आचार्यप्रति पनि हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

अन्त्यमा, प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउने सबैप्रति कृतज्ञता प्रकट गर्दै यो शोधपत्र मूल्याङ्कनका लागि नेपाली केन्दीय विभागसमक्ष पेस गर्दछु ।

मिति : २०६३।   ।

विमल आचार्य
विश्वविद्यालय क्याम्पस
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर
शैक्षिक सत्र ०६०।६२

सङ्क्षेपीकृत शब्दसूची

सङ्क्षिप्त रूप	पूर्ण रूप
आई. एस्सी.	इन्टरमिडियट अफ साइन्स
डा.	डाक्टर
दो.सं.	दोस्रो संस्करण
ने.रा.प्र.	नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान
नं.	नम्बर
प्र.	प्रधान
प्रा.	प्राध्यापक
पृ.	पृष्ठ
वि.सं.	विक्रम संवत्
सम्पा.	सम्पादक
सं.	संस्करण
स्व.	स्वर्गीय
त्रि.वि.	त्रिभुवन विश्वविद्यालय

विषयसूची

निर्देशकको सिफारिस क

मेरो भनाइ ख

परिच्छेद – १ परिचय

१.१ शोधार्थीको नाम १

१.२ शोधशीर्षक १

१.३ परिचय १

१.४ समस्याकथन २

१.५ अनुसन्धानका उद्देश्यहरू २

१.६ शोधकार्यको औचित्य ३

१.७ शोधपत्रको सीमाङ्कन ३

१.८ पूर्वकार्यको समीक्षा ३

१.९ शोधविधि ६

१.१० शोधपत्रको रूपरेखा ६

परिच्छेद – २ कथाकार गोविन्दबहादुर मल्ल *गोठाले*को जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्व ८

२.१ जीवनी ८

८

२.१.१ जन्म र बाल्यकाल

२.१.२ शिक्षा-दीक्षा ९

२.१.३ आजीविका १०

२.१.४ उपनाम १०

२.१.५ भ्रमण ११

२.२ व्यक्तित्व ११

२.२.१ साहित्यिक प्रेरणा र प्रभाव ११

२.२.२ शारीरिक व्यक्तित्व १२

२.२.३ राजनैतिक व्यक्तित्व १२

२.२.४ सामाजिक व्यक्तित्व १३

२.२.५ साहित्यिक व्यक्तित्व १३

२.२.६ पत्रकार व्यक्तित्व १४

२.२.७ सम्मान र पुरस्कार १४

२.३ कृतित्व १५
२.३.१ कविका रूपमा गोठाले १५
२.३.२ कथाकारका रूपमा गोठाले १७
२.३.३ नाटककारका रूपमा गोठाले १७
२.३.४ एकाङ्कीकारका रूपमा गोठाले १८
२.३.५ उपन्यासकारका रूपमा गोठाले १९

परिच्छेद – ३ आधुनिक नेपाली कथाको परम्परा र गोविन्दबहादुर गोठालेको कथायात्रा २१

३.१ आधुनिक नेपाली कथाको परम्परा २१
३.१.१ सामाजिक यथार्थवादी धारा २४
३.१.२ मनोविज्ञानवादी धारा २५
३.१.३ प्रगतिवादी धारा २६
३.१.४ नवचेतनावादी धारा २७
३.१.५ समसामयिक धारा २८

३.२ गोविन्दबहादुर मल्ल गोठालेको कथायात्रा र प्रवृत्तिहरू ३०

३.२.१ गोविन्दबहादुर मल्ल गोठालेको कथायात्रा ३०
३.२.१.१ पहिलो चरण (वि.सं. १९९७-२००६ सम्म) ३१
३.२.१.२ दोस्रो चरण (सं. २००७-२०१६ सम्म) ३४
३.२.१.३ तेस्रो चरण (सं. २०१७-२०२५सम्म) ३७
३.२.१.४ चौथो चरण (वि.सं. २०२५ पछि हालसम्म) ३९

३.३ गोविन्द गोठालेका कथागत प्रवृत्तिहरू ४२

३.३.१ बालमनोविज्ञान ४३
३.३.२ अपराधमनोविज्ञान ४४
३.३.३ यौनमनोविज्ञान ४५
३.३.४ समाजमनोविज्ञान ४६
३.३.५ निष्कर्ष ४८

परिच्छेद – ४ सामाजिक कथाकारका रूपमा गोविन्दबहादुर मल्ल गोठाले ५०

४.१ समाज र साहित्यको सन्दर्भमा कथामा पाइने सामाजिकता र नेपाली कथामा सामाजिकताको सन्दर्भ ५०

४.१.१ समाज र साहित्यको सन्दर्भमा कथामा पाइने सामाजिकता ५०
४.१.२ नेपाली कथामा सामाजिकताको सन्दर्भ ५५

४.२ गोठाले-पूर्व नेपाली कथामा सामाजिकताको प्रवेश र विकास-प्रक्रिया ५५
४.३ गोठालेका कथाको सामाजिक विश्लेषण ६५

४.३.१ 'कथा-संग्रह' कथासङ्ग्रहमा पाइने सामाजिक विश्लेषण ६८
४.३.२ 'कथैकथा' कथासङ्ग्रहमा पाइने सामाजिक विश्लेषण ७०
४.३.३ 'प्रेम र मृत्यु' कथासङ्ग्रहमा पाइने सामाजिक विश्लेषण ७५
४.३.४ 'बाह्र कथा' कथासङ्ग्रहभित्र पाइने सामाजिक विश्लेषण ७८
४.३.५ 'जङ्गबहादुर र हिरण्यगर्भकुमारी' कथासङ्ग्रहभित्र पाइने सामाजिक विश्लेषण ८१

४.४ समवर्ती कथाकारका तुलनामा गोठालेको सामाजिक कथाकारिताको मूल्याङ्कन ८३

परिच्छेद – ५ सारांश तथा निष्कर्ष ९८

१ सन्दर्भग्रन्थसूची १००

क. सन्दर्भपुस्तकसूची १००
ख. सन्दर्भपत्रपत्रिकासूची १०३
ग. सन्दर्भशोधपत्रसूची (त्रि.वि. नेपाली विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तहका अप्रकाशित शोधपत्रहरू) १०४